

Fai 'e 'Eletā Koichi Aoyagi

'O e Kau Fitungofulú

Nima Fietokoní, Nima Fai-fakahaofi

Fakatauange ke tau muimui he fale'i mo e fa'ifa'itaki'anga 'o e palōfitá pea fekumi 'i he 'abo takitaha kiate kinautolu 'oku faingata'a'ia.

S'i kāinga, 'oku ou mātu'aki hounga'ia he faingamālie 'oku ou ma'ú ke lea ai 'i he konifelenisí ni. 'Oku ou hounga'ia ko'euhí ko Palesiteni Tōmasi S. Monisoni pea 'oku ou fakamo'oni ko e palōfita ia 'a e 'Otua mo'uí. 'Oku ongo mo'oni kiate au e tā sīpinga fakafo 'a Palesiteni Monisoni 'a ia kuó ne ngāue 'aki hono ongo nimá ke tokoni'i mo fakahaofi e nīhi kehé.

'Oku tau mo'ui 'i ha kuonga 'oku fehanga'angai ai 'a e kakai tokolahi mo e ngaahi faingata'a pea nau fie ma'ú ha tokoni ko'euhí ko e ngaahi maumau 'a e mofuiké, peaukulá, afaá mo e ngaahi fakatamaki fakanatulá. 'Oku tokoni e Siasí ki he kakai ni 'o fakafou 'i he tokoni 'ofa fakatangatá. 'Oku foaki fiemālie 'e he kāingalotu 'o e Siasí ha ngaahi foaki 'aukai 'i he māhina kotoa mo fakahoko ha ngāue tokoni 'i he laumālie 'o e 'ofá. 'Oku nau fakahoko ha ngaahi nima fie tokoni 'i he founga 'a e 'Eikí. 'Oku nau muimui 'i he fekau 'a e 'Eikí ke "manatu'i 'i he ngaahi me'a kotoa pē 'a e kakai masivá mo e faingata'a'ia, pea mo e mahakí mo e tukuhāusíá, he ko ia ia 'oku 'ikai te ne fai 'a e ngaahi me'a ni, 'oku 'ikai ko 'eku ākongā ia" (T&F 52:40).

'Oku tukutaha 'eku tokangá he 'ahó

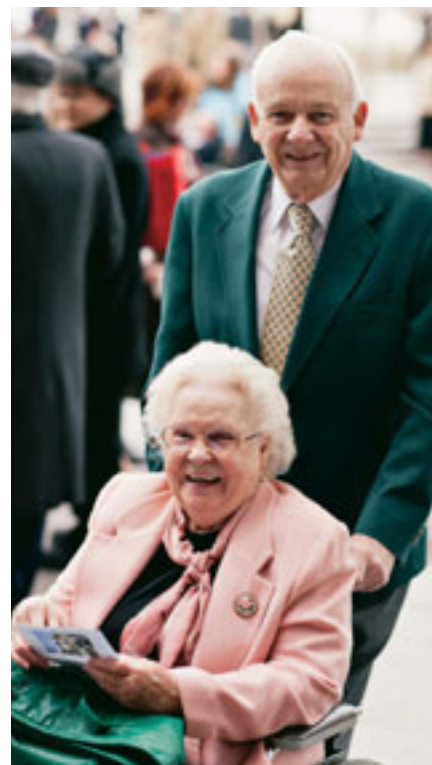
ni 'i he ngaahi nima 'oku tokoni mo fakahaofi fakalaumālie. Ko e ngāue mo e nāunau mo'oni 'o e 'Eikí ke "fakahoko 'a e mo'ui ta'e-fa'a-mate mo e mo'ui ta'engata 'a e tangatá" (Mōse 1:39). 'Oku tokolahi ha kakai 'oku tau feohi 'oku nau fie ma'ú ha tokoni fakalaumālie. 'I he'etau foaki ha nima fai fakahaofi ki he kāingalotu māmālohí, ngaahi fāmili 'oku siasí pē ha nīhi 'o e fāmili pea kiate kinautolu 'oku 'ikai ke tau siasí, 'oku tau fakaafe'i kotoa kinautolu ke "ha'u kia Kalaisi."¹

'I he'eku hoko ko e papi ului fo'ou ki he Siasí, ne u a'usia ha fakamo'oni fakalaumālie ne fakafou 'i he nima fai fakahaofi 'o ha mēmipa angatonu 'o e Siasí. Ne u tupu hake 'i Matasumoto Siapani, ofi ki he feitu'u na'e fai ai e 'Olimipiki Fa'ahita'u Momoko 'i Nakanó. 'Oku meimei tatau hoku kolo tupu'angá mo Sōleki Siti, ko ha tele'a 'oku 'ātakai'i 'e he ngaahi mo'unga fakaofo'ofa. 'I hoku ta'u 17, ne u fetaulaki ai mo ha ongo faifekau mei 'Amelika, ko 'Eletā Kata mo 'Eletā Haiasi. Neongo ne mau faikehekehe 'aki ha ta'u 'e ua pe tolu 'i homau ta'ú, ne ma'u 'e he ongo faifekau ha me'a fakaofo ne te'eki ke u ongo'i kimu'a. Na'á na faivelenga, fiefia mo fonu 'i he 'ofa mo e maama. Ne u

mātu'aki sa'ia 'i hona ngaahi 'ulungā-angá, pea ne u fakamu ke u hangē ko kinauá. Na'á ku fanongo ki he'ena pō-poakí peá u fakapapau ke u papitaiso. Na'e fakafe'atungia'i 'eku papitaisó he'eku ongomātu'á, he na'á na siasí Puta, 'I he tokoni 'a e ongo faifekau mo e 'Eikí ne u ma'ú ha ngofua pea ko e mana ia ke u papitaiso.

Ne u hū 'i he ta'u hono hokó ki he 'univēsi 'i Iokohamá. Ne u nofo toko taha, mama'o mei hoku kolo tupu'angá mo e kakai ne u 'ilo'i, ne u ta'elata pea hē mei he Siasí. Ne u ma'ú he 'aho 'e taha ha kīi kaati mei ha mēmipa 'o e Siasí mei hoku koló. Na'á ne tohi mai kuó ne fanongo 'oku 'ikai ke u toe 'alu ki he lotú. Na'á ne 'omi mo ha veesi folofola peá ne fakaafe'i au ke u foki ki he lotú. Ne u ongo'i lōmekina he ngaahi lea 'o e vēsī. Ne tokoni 'eni ke u fakatokanga'i mahalo pē kuo mole meiate au ha me'a mahu'inga, pea na'á ku fakalaulauloto ki ai peá u fāinga mo ia he ngaahi 'aho lahi. Ne u manatu'i heni ha tala'ofa 'a e ongo faifekau kiate au: "Kapau te ke lau 'a e Tohi 'a Molomoná pea fehu'i 'i he lotu fakamātoato pe 'oku mo'oni 'a e tala'ofa 'oku hā 'ia Moloná, te ke 'ilo 'a e mo'oni 'i he mālohi 'o e Laumālie Mā'oni'oni."²

Ne u 'ilo'i na'e 'ikai ke u lotu fakamātoato, peá u fakapapau ke u fai ia. 'I ha pongipongi 'e taha, ne u 'ā pongipongia, tu'ulutui 'i hoku kīi loki nofo totongi 'o lotu fakamātoato. Ne u

‘ohovale, ‘i he ha’u kiate au e faka-mo’oni ‘a e Laumālie Mā’oni’oni ‘o hangē ko ia kuo tala’ofa maí. Na’e mā-fana hoku lotó, ne tete hoku sinó, pea ne u fu’u fiefia. Ne u ‘ilo’i ‘i he mālohi ‘o e Laumālie Mā’oni’oni ‘oku mo’ui ‘a e ‘Otua ko e Tamaí mo Hono ‘Alo ko Sīsū Kalaisí pea na’á Na hā mo’oni kia Siosefa Sāmita. Ne u fai ha tukupā ‘i hoku lotó ke fakatomala pea muimui loto-tōnunga kia Sīsū Kalaisí ‘i he toenga ‘o ‘eku mo’ui.

Ne liliu ‘eku mo’ui ‘e he me’a faka-laumālie ko ‘eni! Ne u fakapapau ke u ‘alu ‘o ngāue fakafaifekau ko e fakamā-lō ki he ‘Eikí mo e tokotaha Siasi ko ia na’á ne fakahaofi aú. Hili ‘eku ngāue fakafaifekau, ne sila’i au ‘i he temipalé ki ha fefine lelei mo’oni pea kuo tāpu-aki’i kimaua ‘aki ha fānau ‘e toko fā. Ka ‘i he taimi tatau ko e ta’ahine ‘eni na’á ne fakahaofi au ‘aki ‘ene ‘omi ha kaati ki he ki’i loki nofo totongi li’ekina ko ia ‘i Iokohama he ngaahi ta’u lahi kuo hili. ‘Oku ou kei hounga’ia ‘i he ‘alo’ofa ‘a e ‘Eikí mo e tokoni ‘a e tokotaha Siasi ko ‘eni na’á ne fakafe’i au ke toe ha’u kia Kalaisí.³

‘Oku ou ‘ilo ko e tokolahi ‘o kimou-tolu ‘oku mou fai faka’aho ho’omou ‘ofá mo e fakahaofi. ‘Oku kau heni ha Fine’ofa tōnunga ‘oku ‘ikai ngata pē ‘i he’ene tokanga’i hono ngaahi tokoua kuo vahe ke faiako ‘a’ahi ki aí, ka ‘oku kau ai foki ha kau fafine pē ‘oku puke pe fie ma’u tokoni. ‘Okú ne toutou ‘a’ahi pea kuo ta’u lahi ‘a ‘ene fakamā-lohia ‘a e tui ‘a e tokolahi. ‘Oku ou manatu ki ha pīsope na’á ne fa’a ‘a’ahi ki ha kau uitou fefine mo tangata ‘i hono uotí. Na’e hokohoko atu e founga tokoni ko ‘eni ‘i he ngaahi ta’u lahi hili hono tukuange iá.

‘Oku ou ‘ilo’i ha taki lakanga fakataula’eiki ‘oku ne feohi ma’u pē mo ha talavou ne toki mole ‘ene tamaí. ‘Okú ne kau fakataha mo ia he ngaahi ‘ekitivití, ako’i kiate ia ‘a e ongoongoleleí mo fale’i ia ‘i he founga ne mei fai ‘e he’ene tamaí. ‘Oku fiefia ha fāmili ‘e taha ‘i he’enua vahevahe ‘a e ongoongoleleí. ‘Oku fakamo’oni fakatāutaha e ongomātu’á mo e fānau ki he ongoongoleleí kiate kinautolu ‘oku nau feohí, pea ‘oku ‘ofa’i kinautolu ‘e he tokolahi.

‘Oku fa’o ma’u pē ‘e hoku ki’i mokopuna fefine ta’u nimá ha tenga’i koane ‘i ha hina sio’ata lahi he taimi kotoa pē ‘okú ne fai ai ha ngāue lelei, ko e kongia ia ‘o ha ‘ekitivití ‘a e Palaimelí. ‘Okú ne hiva’i le’o lahi ha fo’i hiva ‘a e Palaimelí ‘i he’ene fakakaukau ke fai ha ngaahi me’a lelei ‘i he ‘aho takitaha: “Muimui he palōfitá, muimui he palōfitá, Muimui he palōfitá; ‘ilo ‘e ia e halá”⁴

‘Oku ‘ikai ha taimi fe’unga ke u fakamatala’i e ngaahi me’a lelei kotoa ‘oku ou ‘ilo ‘oku fai ‘e he kāingalotu ‘o e Siasí. ‘Oku nau muimui he fale’i ‘a e palōfitá—‘o ‘ikai ko ‘enua fai koe’uhí ko ha’anau ngāue pe fatongia, ka ko ‘enua fai pē ‘i he’enua loto-tau’atāina, fiefia mo ‘ikai ke fakahāhā.

Ko e taimi ‘e nīhi ‘oku tau ongo’i vaivai pea ‘ikai ha mālohi ke fakahaofi e nīhi kehé, ka ‘oku fakamanatu mai ‘e he ‘Eikí kiate kinautolu, “Ko ‘eku tala mo’oni atu kiate kimoutolu, Ko e me’a ‘i ho’omou fai ia ki ha taha ‘oku kihí sī hifo ‘i hoku kāingá ni, ko ho’omou fai ia kiate aú” (Mātiu 25:40).

‘Oku ou faka’osi’aki ha lea ‘a

Palesitini Tōmasi S. Monisoni: “Si’oku kāinga ‘ofeina, ‘oku ‘ākilotoa kinautolu ‘e ha nīhi ‘oku nau fie ma’u ‘etau tokangá, fakalotolahí, poupou, fakafiemālié, ‘etau anga’ofá—‘o tatau ai pē pe ko ha mēmipa kinautolu ‘o e fāmili, kaungāme’á, maheni pe ko ha muli. Ko e to’ukupu kinautolu ‘o e ‘Eikí ‘i he funga ‘o e māmaní, kuo fekau’i mai ke tau tokoni’i mo hiki hake ‘Ene fānau. ‘Okú Ne falala mai kiate kinautolu takitaha.”⁵

Fakatauange ke tau muimui he fale’i mo e faifa’itaki’anga ‘o e palōfitá pea fekumi ‘i he ‘aho takitaha kiate kinautolu ‘oku masivá, ke tau hoko ko e to’ukupu ‘o e ‘Eikí ‘i hono tokoni’i mo fakahaofi ‘Ene fānau, ko ‘eku lotú ia ‘i he huafa ‘o Sīsū Kalaisí, ‘ēmeni. ■

MA’UANGA FAKAMATALÁ

1. Vakai, *Malanga’aki ‘Eku Ongongoleleí: Ko ha Fakabinobino ki he Ngāue Fakafaifekau* (2004), 1.
2. Vakai Molonai 10:4–5.
3. Vakai Mātiu 11:28.
4. “Muimui he Palōfitá”, *Tobi Hiva ‘a e Fānau* (1989), 58.
5. Tōmasi S. Monisoni, “Ko e Hā Kuó u Fai Ma’á ha Taha he ‘Ahó ni?” *Liabona*, Nōvema 2009, 84.